אָמַר רִבִּי יֵיסָא זֶה הַמַּלְאָךְ הַנִּקְרָא דּוּמָה, וְלָמָּה נִתְכַּנָּה שְׁמוֹ עֶפְרוֹן, עַל שֶׁהוּא מְמוּנֶּה עַל שׁוֹכְנֵי עָפָר. וְהוּפְקְדוּ בְיָדוֹ כָּל פִּנְקְסֵי הַצַּדִּיקִים וַחֲבוּרוֹת הַחֲסִידִים הַשּׁוֹכְנִים בֶּעָפָר, וְהוּא עָתִיד לְהוֹצִיאָם בְּחֶשְׁבּוֹן.

וְתָאנָא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לֶעָתִיד לָבֹא כְּשֶׁיִּפְקוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים, יִקְרָא לַמַּלְאָךְ הַמְּמוּנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת, וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְיִתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנְיַן כָּל הַמֵּתִים הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְאוֹתָם גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְשֶׁנֶּהֱרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאָם בְּחֶשְׁבּוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּטָּלָם (שמות צז ב) בְּחֶשְׁבּוֹן, הָדָא הוּא דִכְתִיב (ישעיה מ) הַמּוֹצִיא בְמִסְפַּר צְבָאָם וְגו׳ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְתָאנָא אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נְפָשׁוֹת הָרְשָׁעִים נְתוּנוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מַלְאָךְ זֶה שֶׁשְּׁמוֹ דוּמָה, לְהַכְנִיסָם בַּגֵּיהִנָּם וְלָדוּן שָׁם, וְכֵיוָן שֶׁנִּמְסָרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוּב אֵינָן חוֹזְרוֹת עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם, וְזֶה יִרְאַת דָּוִד שֶׁנִּתְיָרֵא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ עָוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צד) לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. אָמַר רִבִּי יֵיסָא הַנְּשָׁמָה פּוֹגַעַת לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ גּוּף עִם שְׁאָר גּוּפוֹת הַצַּדִּיקִים בְּחֶשְׁבּוֹנָם הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן וְגו׳.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם הַמַּלְאָךְ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ. רְאֵה מַה כְּתִיב לְמַעְלָה וְעֶפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, שִׂחֲתוֹ לִשְׁכּוֹן בֶּעָפָר. וְהוּא מַקְדִּים וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ הַגּוּף בְּחֶשְׁבּוֹן הַצַּדִּיקִים, הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ לֵאמֹר. מָאי לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ. רַב נַחְמָן אָמַר אִינּוּן דְּעָאלוּ בִכְתַב חוּשְׁבַּן פִּנְקְסֵיהּ, דְּאָמַר רַב נַחְמָן וְהָכִי אִתְגְּזַר (עַל) חֶשְׁבּוֹן, עַל יְדוֹי דְּדוּמָה עָאלִין בְּבָתֵּי קִבְרֵי וּבְחוּשְׁבַּן פִּתְקָא זַמִּין לְאַפָּקָא לוֹן וְהוּא מְמוּנֶּה עַל דַּיְירֵי עַפְרָא.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא, זֶה הַמַּלְאָךְ הַנִּקְרָא דּוּמָה. וְלָמָּה נִתְכַּנָּה שְׁמוֹ עֶפְרוֹן? עַל שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל שׁוֹכְנֵי עָפָר, וְהֻפְקְדוּ בְיָדוֹ כָּל פִּנְקְסֵי הַצַּדִּיקִים וַחֲבוּרוֹת הַחֲסִידִים הַשּׁוֹכְנִים בֶּעָפָר, וְהוּא עָתִיד לְהוֹצִיאָם בְּחֶשְׁבּוֹן.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֶעָתִיד לָבֹא כְּשֶׁיִּפְקֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים, יִקְרָא לַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת, וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְיִתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנְיַן כָּל הַמֵּתִים הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְאוֹתָם גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְשֶׁנֶּהֱרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאָם בְּחֶשְׁבּוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּטָּלָם בְּחֶשְׁבּוֹן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) הַמּוֹצִיא בְמִסְפַּר צְבָאָם וְגו׳ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נַפְשׁוֹת הָרְשָׁעִים נְתוּנוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מַלְאָךְ זֶה שֶׁשְּׁמוֹ דוּמָה לְהַכְנִיסָם בַּגֵּיהִנֹּם וְלָדוּן שָׁם. וְכֵיוָן שֶׁנִּמְסָרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוּב אֵינָן חוֹזְרוֹת, עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם. וְזֶה יִרְאַת דָּוִד שֶׁנִּתְיָרֵא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ עָוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צד) לוּלֵי ה׳ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יֵיסָא, הַנְּשָׁמָה פּוֹגַעַת לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ גּוּף עִם שְׁאָר גּוּפוֹת הַצַּדִּיקִים בְּחֶשְׁבּוֹנָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן וְגו׳.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, הַמַּלְאָךְ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ: רְאֵה מַה כָּתוּב לְמַעְלָה - וְעֶפְרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. שִׂחֲתוֹ לִשְׁכּוֹן בֶּעָפָר, וְהוּא מַקְדִּים וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ הַגּוּף בְּחֶשְׁבּוֹן הַצַּדִּיקִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ לֵאמֹר. מַה זֶּה לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ? רַב נַחְמָן אָמַר, אוֹתָם שֶׁנִּכְנְסוּ בִּכְתַב חֶשְׁבּוֹן פִּנְקָסוֹ. שֶׁאָמַר רַב נַחְמָן, וְכָךְ נִגְזַר [עַל] חֶשְׁבּוֹן, עַל יַד דּוּמָה נִכְנָסִים לְבָתֵּי הַקְּבָרוֹת, וּבְחֶשְׁבּוֹן הַפֶּתֶק עָתִיד לְהוֹצִיא אוֹתָם, וְהוּא מְמֻנֶּה עַל שׁוֹכְנֵי הֶעָפָר.

מַהוּ הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הַפְּקָדָא דְשַׁלְוָה וּמְנוּחָה רַבָּה. אָמַר רִבִּי שָׁלוֹם בַּר מִנְיוּמֵי אֵין לְךָ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מֵאוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין לוֹ מָאתַיִם עוֹלָמוֹת וְכִסּוּפִין בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ח) וּמָאתַיִם לַנּוֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, וּמָאתַיִם עַל שֶׁמּוֹסְרִים עַצְמָם בְּכָל יוֹם כְּאִילוּ נֶהֱרְגוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ, נִצְחוֹ כְּהַאי פְּסוּקָא (נ"א וְכָךְ אָמְרוּ בְּהַאי פְּסוּקָא) דִכְתִיב וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ וְגוֹ'.

וְתָאנָא כָּל הַמְכַוֵּין לִבּוֹ בְּהַאי פְּסוּקָא כְּדֵי לִמְסוֹר נַפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נֶהֱרַג בְּכָל יוֹם עָלָיו, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים מד) כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם. אָמַר רַב נַחְמָן כָּל הַמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּהַאי פְּסוּקָא נוֹחֵל אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת לָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב יוֹסֵף וְהָא תְנַן מָאתַיִם. אָמַר רַב נַחְמָן מָאתַיִם עַל הַתּוֹרָה, וּמָאתַיִם עַל שֶׁמָּסַר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְגוֹ'. **מַתְנִיתִין.** אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר עַל כָּל פָּנִים כָּךְ הוּא דְהַאי מַתְנִיתִין שַׁפִּיר, דְּאִתְעֲבִיד נִשְׁמָתָא הַהוּא דִכְתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א) וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו. כִּדְאָמוּר בְּהַהִיא מַתְנִיתָא קַמַּיְיתָא.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא לֵימָא לָן מַר מֵהַהִיא מַתְנִיתִין אָמַר לֵיהּ הָכִי אִתְפְּרַשׁ בִּתְלַת עֶשֶׂר מִכִּילָן דְּרַחֲמֵי בְּפָרְשָׁתָא דִילֵיהּ, אֲבָל הָכָא אִית לָן לְמֵימַר. פָּתַח וְאָמַר (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר מָאי הִיא דְאַנַן קָרִינָן הָכָא בְּשִׁיר הַשִּׁירִים לִישְׁנָא דְנוּקְבְתָא, וְהָתָם בְּאוֹרַיְיתָא לִישְׁנָא דִדְכוּרָא.

אֶלָּא אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר הָכָא בַּתּוֹרָה נִקְרָא בְּלָשׁוֹן זָכָר אֵצֶל הַגּוּף מִפְּנֵי שֶׁהַגּוּף אֵצֶל הַנְּשָׁמָה כְּאִשָּׁה אֵצֶל הַזָּכָר, וְהַנְּשָׁמָה לְגַבֵּי מַעְלָה, כִּנְקֵבָה בִּפְנֵי הַזָּכָר וְכָל אֶחָד מַעֲלָתוֹ יוֹרֵשׁ.

מַה זֶּה הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אוֹצָר שֶׁל שַׁלְוָה וּמְנוּחָה רַבָּה. אָמַר רַבִּי שָׁלוֹם בַּר מִנְיוּמֵי, אֵין לְךָ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מֵאוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין לוֹ מָאתַיִם עוֹלָמוֹת וְכִסּוּפִים בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ח) וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ. וּמָאתַיִם עַל שֶׁמּוֹסְרִים עַצְמָם בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ נֶהֱרְגוּ עַל קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ, וְנִצְחוֹ כְּמוֹ הַפָּסוּק הַזֶּה. [וְכָךְ אָמְרוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה] שֶׁכָּתַב וְאָהַבְתָּ אֵת ה' וְגוֹ'.

וְלָמַדְנוּ, כָּל הַמְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ בַּפָּסוּק הַזֶּה כְּדֵי לִמְסֹר נַפְשׁוֹ עַל קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נֶהֱרָג בְּכָל יוֹם עָלָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מד) כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם. אָמַר רַב נַחְמָן, כָּל הַמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּפָסוּק זֶה, נוֹחֵל אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת לָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב יוֹסֵף, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ מָאתַיִם? אָמַר רַב נַחְמָן, מָאתַיִם עַל הַתּוֹרָה - וּמָאתַיִם עַל שֶׁמָּסַר עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם עַל קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְגוֹ'. מִשְׁנָה: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַל כָּל פָּנִים כָּךְ הוּא, שֶׁהַמִּשְׁנָה הַזּוֹ יָפָה, שֶׁנַּעֲשֵׂית הַנְּשָׁמָה, הַהוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (יחזקאל א) וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמוּר בְּאוֹתָהּ הַבְּרַיְתָא הָרִאשׁוֹנָה. **אָמַר** לוֹ רַבִּי אַבָּא, יֹאמַר לָנוּ מַר מֵאוֹתָהּ הַמִּשְׁנָה. אָמַר לוֹ, כָּךְ הִתְפָּרֵשׁ בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים בַּפָּרָשָׁה שֶׁלּוֹ, אֲבָל כָּאן יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר. פָּתַח וְאָמַר, (שיר ו) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה הִיא שֶׁאָנוּ קוֹרְאִים כָּאן בְּשִׁיר הַשִּׁירִים לְשׁוֹן נְקֵבָה, וְשָׁם בַּתּוֹרָה לְשׁוֹן זָכָר?

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאן בַּתּוֹרָה נִקְרָא בִּלְשׁוֹן זָכָר אֵצֶל הַגּוּף, מִפְּנֵי שֶׁהַגּוּף אֵצֶל הַנְּשָׁמָה כְּאִשָּׁה אֵצֶל הַזָּכָר, וְהַנְּשָׁמָה כְּלַפֵּי מַעְלָה כִּנְקֵבָה בִּפְנֵי הַזָּכָר, וְכָל אֶחָד יוֹרֵשׁ מַעֲלָתוֹ.